

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Lausuntopalvelu.fi

Lausunto

13/02/2024

8/2024

VN/2383/2024

JHL RY:N LAUSUNTO AMMATTIKORKEAKOULUJEN RAHOITUSMALLIN UUDISTAMISTA KOSKEVISTA ASETUSLUONNOKSISTA

JHL kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Lausunto on laitettu Lausuntopalvelu.fi järjestelmään.

JHL:N LAUSUNTO

Otamme kantaa alla esitettyihin, erityisesti jatkuvaa oppimista koskeviin kysymyksiin. Muihin kuin alla oleviin kysymyksiin emme ota kantaa.

Kohta 2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (13 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

Kiinnitämme huomion tämän tekijän yhteisvaikutukseen muiden rahoitukseen liittyvien muutosten kanssa. Esitetty uusien opiskelijoiden rahoitusosuus tulee johtamaan ei-ensikertalaisten hakijoiden kiintiötä ja mahdollisuutta päästä opiskelemaan tutkintokoulutukseen. Samaan aikaan on vireillä esitys avoimen korkeakoulun opintojen maksukaton korottamisesta ja näiden opintojen valtionrahoituksen vähentämisestä. Nämä kaikki yhdessä merkittävästi vähentävät jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia varsinkin heiltä, joilla on jo tutkinto tai jotka ovat jo työelämässä.

Ensikertalaisten hakijoiden tilanne tulee todennäköisesti paranemaan, mutta alanvaihto tai täydentävän osaamisen hankkiminen tulevat hankaloitumaan.

Ensikertalaiskiintiön kokoa muutettaessa tulisi olla tiedossa se, missä määrin paikkoja ollaan ottamatta vastaan siinä pelossa, että opiskelupaikka ei ole se, johon aivan varmasti haluaa. Kiristyksen ensikertalaiskiintiön ohjaavatkin todennäköisesti hakupainetta entistä enemmän tietyille, "varmoille" aloille.

Kohta 6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rajoitustekijästä, jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 5 % (nykyisin 8 %).

Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidättekö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa suoritettujen opintopisteiden rahoituksen alentaminen samalla kun opiskelijoiden maksukattoa korotetaan, ohjaa vahvasti maksujen korottamiseen. Tällä on vakavia, negatiivisia seurauksia jatkuvan oppimisen mahdollisuuksiin. On hyvä, että ammattikorkeakouluilta selvitetään maksuasetusesityksen yhteydessä mahdollisia muutoksia hinnoitteluun. Tämä tieto olisi hyvä olla käytössä jo ennen päätöksentekoa.

Kohta 7. Ammattikorkeakoulussa kalenterivuonna suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä – rahoitustekijän painoarvon esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia:

Ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoiimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa ammattikorkeakoululain 14 §:ssä tarkoitettussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).

Jos tutkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.

Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A ja B.

Artenomi (AMK) -tutkinto nostettaisiin samaan kerroinluokkaan 1,75 muotoilija (AMK) -tutkinnon kanssa. Muihin kerroinluokkiin ei esitetä muutoksia.

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamista (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

Emme pidä. Ammattikorkeakouluilla ei ole määräänsä enempää vaikutusmahdollisuuksia opiskelijoiden opiskelutahtiin. Jo nykyinen kerroin ohjaa merkittävässä määrin järjestämään opinnot mahdollisiksi suorittaa tavoiteajassa. Kyseisen kertoimen vahvistaminen edelleen palkitsisi niitä aloja, joilla opiskelun aikana ei tarvitse tehdä töitä tai joilla uramahdollisuuksien hahmottaminen ei vaadi niin paljoa aikaa. Oma kysymyksensä on kiristämisen vaikutus opiskelijoiden hyvinvointiin: jo nyt nuorten hyvinvoinnissa on havaittavissa hälyttäviä merkkejä. Kiristäminen voikin toimia omaa tavoitettaan vastaan leikkaamalla työuria nykyistä lyhyemmiksi. Korkeakoulujen opiskelijavalinnan aiheuttama paine oli korkealla lukiolaisten uupumuksen syitä tarkasteltaessa Valtioneuvoston teettämässä selvityksessä (Korkea-asteen opiskelijavalinnan uudistus lukion ja lukiolaisten silmin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:44) Samassa selvityksessä kysyttiin myös opettajien näkemystä: Opettajien näkemyksen mukaan viime vuosina lukioon kohdistuneista uudistuksista vain korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus on merkittävästi heikentänyt lukiolaisten hyvinvointia ja oppimisasenteita.

Vaikka saman selvityksen perusteella jo tehdyt muutokset valintoihin ja niiden konkreettiset seuraukset eivät ole olleetkaan aivan niin raskaita kuin osin julkisessa keskustelussa on esitetty, on valintatavoilla silti oma, oleellinen merkityksensä nuorten valinnoille ja hyvinvoinnille. Moni nyt esitetty muutos on omiaan lisäämään näitä paineita: jos ensimmäisessä valinnassa valitsee väärin, on reitti tutkintokoulutukseen jatkossa entistä kapeampi, opiskeluun ei työelämässä oltuaan saa enää tukea ja avoimen opinnot ovat hyvin todennäköisesti kalliimpia ja/tai niitä on tarjolla vähemmän. On hyvin todennäköistä, että kaikki tämä yhdessä lisää monille painetta ja kuormitusta valintatilanteeseen.

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen laskemista (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

Ehdotus kasaa saman suuntaisia vaikutuksia päällekkäin. Samaan tavoitteeseen pyritään jo ensikertalaisrahoituksella, joka tulee aikaansaamaan ensikertalaiskiintiön kasvattamista ja heikentämään toisen tutkinnon suorittaneiden mahdollisuuksia päästä sisään yliopistoon. Se, että henkilöllä on jo korkeakoulututkinto voi nopeuttaa jonkin verran toista tutkintoa, mutta ei määräänsä enempää, varsinkin jos tutkinnot ovat eri aloilta.

13. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

Olemme huolissamme siitä, miten rahoitusmallin muutokset yhdessä muiden luonnosvaiheessa olevien esityksien kanssa vaikuttavat mahdollisuuksiin alanvaihtoon tai kouluttautumiseen vanhempana tai ei-ensikertalaisena. Ensikertalaiskiintiön kasvattaminen rahoitusmallikannustimella, aikuiskoulutustuen poisto, avoimen korkeakoulun osallistujamaksujen kasvattaminen ja rahoituksen vähentäminen rahoitusmallissa eivät aikuiskoulutustuen poistoa lukuun ottamatta ole yksittäisinä radikaaleja muutoksia, mutta ne kasaantuvat kaikki samoille ryhmille. Erityisesti julkisen sektorin tehtävissä olevat, pienipalkkaiset naiset, jotka ovat sekä tutkintokoulutuksen että avoimen korkeakoulun käyttäjinä runsaasti edustettuina ovat muutosten häviäjiä.

Lisätietoja:

Matti Tujula, koulutuspoliittinen asiantuntija, puh. 050 407 9524

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Håkan Ekström
puheenjohtaja